

Broedvogel Monitoring Project (BMP-A)

Fortmonderbos Staatsbosbeheer 2024

Waterstand bij het Fortmonderbos, 28 mei 2024

Onderzoek en veldwerk: Willibrord Schuurman en Rob Bakker

Foto's: Rob Bakker en Willibrord Schuurman

November 2024

Inhoudsopgave

Voorblad	
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Gebiedsbeschrijving en locatie van inventarisatiegebied Fortmonderbos	4
Werkwijze	5-6
Weersomstandigheden maart-juni 2024	7
Resultaten: soorten en aantallen broedvogels Fortmonderbos 2024	8
Literatuurlijst	9

Bijlage 1: Veldkaart inventarisatiegebied Fortmonderbos

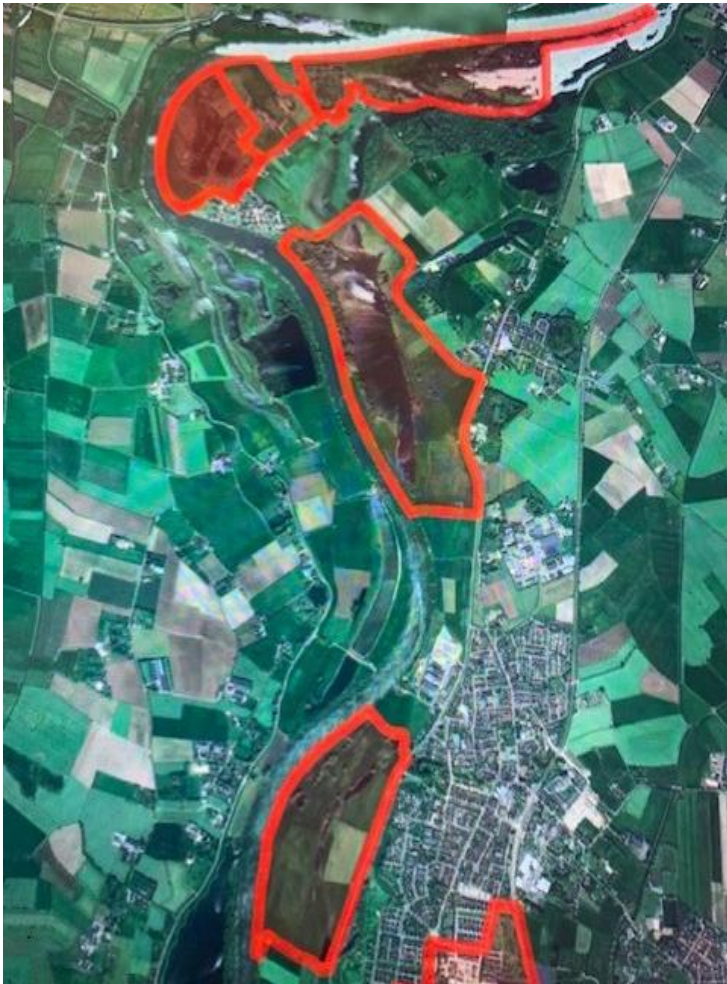
Bijlage 2: Broedcodes vogels

Bijlage 3: Ecologische soortgroep Bosvogels groep in Fortmonderbos 2024

Inleiding

In een serie van broedvogel inventarisaties, die zijn uitgevoerd door Willibrord Schuurman en Rob Bakker (zie literatuurlijst) was het Fortmonderbos een volgende logische stap. Het Fortmonderbos is nu in het bezit van Staatsbosbeheer. Met toestemming van Staatsbosbeheer hebben wij de eerste broedvogel inventarisatie uitgevoerd in dit gebied. De resultaten zijn besproken met SBB en geregistreerd bij SOVON. Met dank aan de boswachters Wendy de Vroome en Bert Haamberg.

Van boven naar onder achtereenvolgens de volgende inventarisatie gebieden:

Duursche Waarden (2023), Fortmonderbos (2024), Roetwaarden (2022) en Olsterwaarden (2021).

Rechtsonder is een gedeelte van het dorp Olst zichtbaar. Het Fortmonderbos ligt bij het buurtschap Fortmond in de gemeente Olst-Wijhe in een bocht van de IJssel tussen Deventer en Zwolle (zie bovenaan het overzichtskaartje)

Alle foto's in dit rapport zijn gemaakt in het Fortmonderbos door Rob Bakker en Willibrord Schuurman.

Gebiedsbeschrijving en locatie van het Fortmonderbos

Het Fortmonderbos is een buitendijks bos op een oude oeverwal van de rivier. Het is een zeldzaam type bos dat slechts op drie plekken in ons land voorkomt. Omdat het bos hoog is gelegen op een door de rivier gevormde zandbult, staat het vrijwel nooit onder water als de IJssel buiten de oevers treedt.

Het stond enige tijd in de stille verkoop voor de vraagprijs van 1 miljoen euro. De aankoop van dit bijzondere rivierbos door Staatsbosbeheer (2022) past in de strategie van de organisatie om meer natuurgronden te verwerven in de IJsselvallei. Staatsbosbeheer wil het bos omvormen tot een natuurlijk hardhoutoibos.

Langs de IJssel tussen Olst en Wijhe heeft Staatsbosbeheer al meerdere natuurgebieden in eigendom en beheer, waaronder de Olsterwaarden, Roetwaarden, Korea Bos en de Duursche Waarden, inclusief de ovens en schoorsteenpijp van de oude steenfabriek Fortmond.

Het Fortmonderbos wordt omgeven in het noordoost gelegen Duursche Waarden, boerderijen/huizen en camping 't Haasje (zie hier onder met in het rood omcirkelde inventarisatie gebied het Fortmonderbos).

Werkwijze

Er is gewerkt volgens de Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. In de periode maart t/m juni 2024 werden 9 bezoeken afgelegd waarvan 8 vanaf zonsopgang en één in de avond. De looproute is zo gekozen dat de meeste vogels vanaf de wandelpaden goed konden worden waargenomen hetzij op geluid of zicht. Zeven inventarisaties zijn door twee personen uitgevoerd. Elk nam dan de helft van het inventarisatiegebied tot zijn rekening.

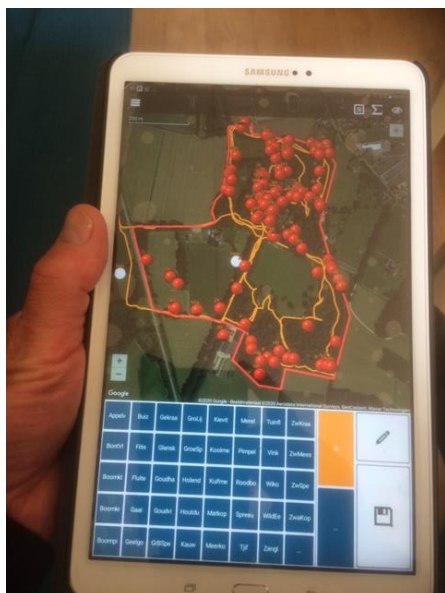
Afwisselend werd er gestart in diverse variaties. Dit om te voorkomen dat door tijdsverschil de zangpiek in een bepaald deel van het inventarisatiegebied gemist wordt.

Tijdsinvestering broedvogel inventarisatie Fortmonderbos 2024

	datum	starttijd	eindtijd	Bezoektype	Duur
1	19-02	19:15	20:30	avond	1:15 uur
2	06-03	06:45	09:10	Zonopkomst	4:50 uur
3	19-06	06:10	09:05	Zonopkomst	5:50 uur
4	02-04	06:25	08:40	Zonopkomst	4:30 uur
5	18-04	06:00	09:20	Zonopkomst	3:20 uur
6	30-04	05:35	08:20	Zonopkomst	5:30 uur
7	15-05	05:10	08:20	Zonsopkomst	6:20 uur
8	28-05	05:05	07:30	Zonopkomst	4:50 uur
9	13-06	04:55	07:30	Zonopkomst	5:10 uur

Totale minimale tijdsinvestering broedvogel inventarisatie: 41 uur en 35 minuten.

In het veld is gewerkt met AVIMAP. Dit is een app die beschikbaar is voor diverse tablets en smartphones. Daardoor kunnen vogelwaarnemingen, hetzij op zicht en/of gehoor, direct in het veld ingevoerd worden. Op het einde van het broedseizoen wordt alles door SOVON automatisch geanalyseerd. Vervolgens worden dan op basis van de datumgrenzen, broedcodes (zie bijlage 2) en het aantal waarnemingen de territoria per soort berekend.

In elk territorium moet altijd minimaal 1 waarneming, soms 2, tussen de datumgrenzen vallen. Deze datumgrenzen zijn per vogelsoort verschillend. De datumgrenzen zijn zo gesteld dat doortrekkers en uitzwermende broedvogels en/of jongen niet als een territorium worden meegeteld. Als er geen waarnemingen tussen de datumgrenzen zijn, dan mag geen territorium worden aangenomen. Nestvondsten en nest indicerende waarnemingen (broedcode 10 of hoger) tellen altijd, ongeacht de eisen als datumgrenzen.

Op deze manier kunnen er zo gemakkelijk kaarten per soort worden gemaakt wat inzicht geeft over de verdeling van broedterritoria van een soort in het gebied, of waar zich in het gebied de meeste vogels bevinden.

Weersomstandigheden maart-juni 2024

NB: Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden overwegend gunstig.

Hieronder staan de tabellen wat betreft de gemiddelde temperatuur, neerslag en zonneshijn over de periode maart tot en met juni 2024. Hierbij moet vermeld worden dat in 2024 soms grote lokale verschillen aanwezig waren in Nederland. Het normale langdurig gemiddelde is berekend over het tijdvak 1991-2020.

Met een gemiddelde temperatuur van 11,8 C was de lente de warmste sinds het begin van de metingen. Er was 1 vorstdag, 19 warme dagen en 3 zomerse dagen. In het oosten zelfs 22-24 warme dagen en 5-7 zomerse dagen. Als lente worden de maanden maart, april en mei gerekend.

De lente was zeer nat met gemiddeld over het land van 256 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 148 mm. Maart was droog maar april en mei waren zeer nat.

De lente was met over het land gemiddeld 504 uren zon somber tegenover langjarig gemiddelde van 567 uur.

Temperatuurverloop

	gemiddelde temperatuur °C	normaal langdurig gemiddelde in °C	
Maart 2024	9,0 °C	6,5 °C	
April 2024	10,8 °C	9,8 °C	
Mei 2024	15,5 °C	13,4 °C	
Juni 2024	15,8 °C	16,2 °C	

Neerslag

	gemiddelde in mm	normaal langdurig gemiddelde in mm	
Maart 2024	46	53	
April 2024	82	40	
Mei 2024	127	55	
Juni 2024	62	66	

Zonneshijn

	gemiddeld aantal zonne-uren	normaal langdurig gemiddelde in uren	
Maart 2024	126	145	
April 2024	167	195	
Mei 2024	212	225	
Juni 2024	227	214	

Resultaten: soorten en aantallen broedvogels in het Fortmonderbos 2024

In totaal werden er in het Fortmonderbos 52 vogelsoorten vastgesteld als broedvogel. Hieronder een overzicht met hoeveel broedterritoria per vogelsoort.

Soort	Aantal territoria		Soort	Aantal territoria	
Appelvink	2		Houtduif	8	
Bergeend	1		Huismus	18	*
Boerenzwaluw	1	*#	Kauw	2	
Bonte vliegenvanger	1		Kerkuil	1	*#
Boomklever	6		Kleine Bonte specht	1	
Boomkruiper	16		Koekoek	1	*
Bosuil	1		Koolmees	21	
Braamsluiper	1		Merel	20	
Buizerd	3		Middelste Bonte Specht	1	
Ekster	1		Nijlgans	1	
Fazant	1		Pimpelmees	16	
Fitis	7		Raaf	1	*
Gaai	2		Roodborst	18	
Glanskop	3		Sperwer	1	
Goudhaan	3		Spreeuw	3	
Goudvink	1		Staartmees	4	
Grasmus	6		Steenuil	1	*#
Grauwe gans	8		Tjiftjaf	23	
Grauwe Vliegenvanger	1	*#	Tuinfluitter	9	
Groene Specht	2		Vink	27	
Groenling	1		Wilde Eend	1	
Grote Bonte Specht	12		Winterkoning	24	
Grote Canadese Gans	1		Witte Kwikstaart	1	
Grote Lijster	1	*	Zanglijster	7	
Havik	1		Zwarte Kraai	7	
Heggenmus	2		Zwartkop	24	

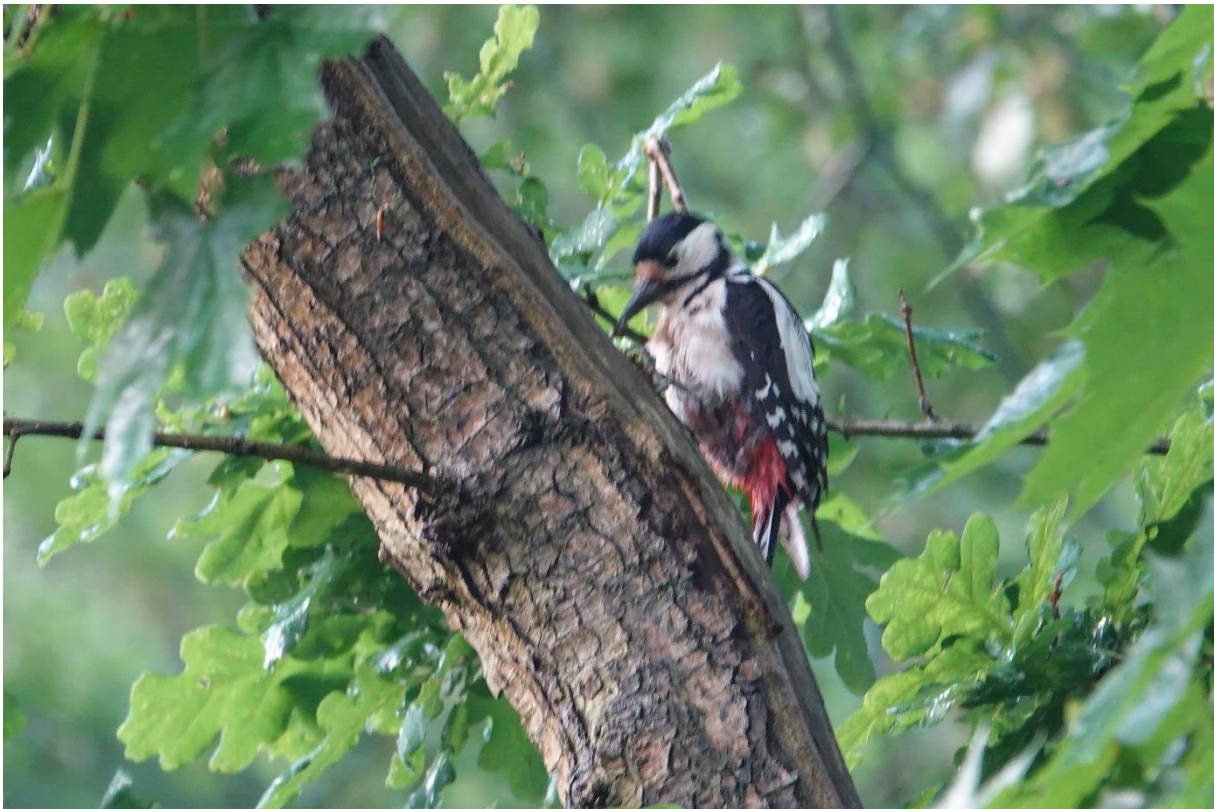
aandachtsoort provincie Overijssel * rode lijst soort

Aantekeningen:

- De broedterritoria van de Steenuil en de Kerkuil vallen net buiten het gebied. Wij hebben ze toch meegenomen in het overzicht omdat het rode lijst soorten zijn en aandachtsoorten van de provincie Overijssel.
- 157 broedterritoria vastgesteld van de ecologische groep bosvogels.

Literatuurlijst

- Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- www.sovon.nl , (rode lijst broedvogels; soorten telrichtlijnen)
- www.knmi.nl (maand- en seizoenoverzichten)
- Aandachtsoortenlijst provincie Overijssel
- Broedvogel inventarisatie BMP Olsterwaarden SBB 2021, Willibrord Schuurman en Rob Bakker
- Broedvogel inventarisatie BMP, Roetwaarden SBB 2022, Willibrord Schuurman en Rob Bakker
- Broedvogel inventarisatie BMP, Duursche Waarden SBB 2023, Willibrord Schuurman en Rob Bakker.

Grote Bonte Specht

Bijlage 1: Veldkaart inventarisatiegebied Fortmonderbos 2024

Bijlage 2: Broedcodes vogels

Code	omschrijving
0	Waarneming van een volwassen individu buiten de datumgrenzen in mogelijk broedbiotoop zonder aanwijzing omtrent broeden
1	Waarneming van een volwassen individu tussen de datumgrenzen in mogelijke broedbiotoop zonder aanwijzingen omtrent broeden
2	Eenmalige waarneming tussen de datumgrenzen van zingend of baltsend individu in geschikt broedbiotoop
3	Waarneming tussen de datumgrenzen van een paar in geschikt broedbiotoop.
4	Territoriumgedrag (zang, gevechten e.d.) op dezelfde plaats vastgesteld op tenminste 2 dagen die minimaal 10 dagen uit elkaar liggen
5	Baltsend paar (ook paring) tussen de datumgrenzen in geschikte broedbiotoop.
6	Bezoek van vogel aan waarschijnlijke nestplaats
7	Angstkreten of ander gedrag (alarmeren) dat wijst op aanwezigheid van een nest of jongen
8	Vogel met broedvlekken
9	Transport van nestmateriaal, nestbouw of uithakken/graven van nestholte.
10	Afleidingsgedrag.
11	Pas gebruikt nest of eierschalen.
12	Pas uitgevlogen jongen van nestblijvers of uitgelopen donsjongen van nestvlinders.
13	Gebruikt nest met onbekende inhoud. Bezoek door ouders aan een nest waarvan de inhoud niet kan worden vastgesteld, of waarneming van broedende vogel
14	Transport van voedsel of ontlasting
15	Nest met eieren
16	Nest met jongen gezien, of de jongen in het nest gehoord.

Bijlage 3: Ecologische soortgroep Bosvogels in het Fortmonderbos

